

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DU LỊCH**

****   ****

Đề tài:

**KHAI THÁC GIÁ TRỊ ĐỘC ĐÁO CỦA
LÀNG NGHỀ TÒ HE XUÂN LA ĐỂ
PHÁT TRIỂN DU LỊCH**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

Giảng viên hướng dẫn : PGS.TS Đinh Thị Vân Chi

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thanh Hương

Lớp : VHDL15C

Niên khóa : 2007 - 2011

Hà Nội, tháng 5 năm 2011

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	5
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	5
2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	7
3. Mục đích nghiên cứu.....	7
4. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	7
5. Phương pháp nghiên cứu.....	8
6. Bố cục.....	8
CHƯƠNG 1	9
GIỚI THIỆU CHUNG VỀ LÀNG NGHỀ	9
VÀ NGHỀ LÀM TÒ HE XUÂN LA	9
1.1. Tổng quan về làng nghề Tò he Xuân La.....	9
1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên.....	9
1.1.2. Lịch sử hình thành làng nghề.....	9
1.1.3. Dân cư.....	11
1.1.4. Kinh tế.....	12
1.1.5. Đời sống văn hoá xã hội.....	12
1.1.6. Lịch sử nghề nặn Tò he.....	14
1.2. Nghề nặn Tò he làng Xuân La.....	19
1.2.1. Nguyên liệu và cách sơ chế.....	19
1.2.2. Dụng cụ thực hiện.....	22
1.2.3. Người thực hiện.....	24
1.2.4. Kỹ thuật.....	26
1.2.5. Các loại sản phẩm Tò he.....	27
CHƯƠNG 2	30
LÀNG NGHỀ TÒ HE XUÂN LA	30
VỚI SỰ PHÁT TRIỂN DU LỊCH	30
2.1. Làng nghề Tò he Xuân La - những giá trị đậm nét.....	30
2.1.1. Giá trị cảnh quan.....	30
2.1.2. Giá trị văn hoá.....	32

2.1.3. Giá trị mỹ thuật và nghệ thuật.....	35
2.1.4. Giá trị huyền thoại dân gian.....	37
2.1.5. Giá trị cá biệt độc đáo.....	39
2.1.6. Giá trị kinh tế	43
2.2. Thực trạng phát triển du lịch tại làng nghề phục vụ du khách.....	44
2.2.1. Hiện trạng nghề nặn Tò he tại Xuân La.....	44
2.2.2. Hiện trạng khai thác du lịch tại làng nghề	50
CHƯƠNG 3	65
ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP	65
NÂNG CAO HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG DU LỊCH.....	65
TẠI LÀNG NGHỀ TÒ HE XUÂN LA.....	65
3.1. Đánh giá tổng thể về hoạt động du lịch tại làng nghề.....	65
3.1.1. Ưu điểm	65
3.1.2. Những vấn đề tồn tại và nguyên nhân	68
3.2. Các giải pháp nhằm khai thác hiệu quả làng nghề Tò he Xuân La trong hoạt động kinh doanh du lịch.....	70
3.2.1. Giải pháp của ngành văn hoá	70
3.2.2. Giải pháp của ngành du lịch.....	73
3.2.3. Giải pháp cụ thể đối với cơ sở sản xuất – Làng nghề tò he Xuân La	80
KẾT LUẬN.....	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	89
PHẦN PHỤ LỤC.....	91

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Từ xưa đến nay hàng thủ công truyền thống có giá trị rất lớn trong đời sống vật chất cũng như tinh thần con người Việt Nam. Chính vì vậy trong bài phát biểu của cựu Bộ trưởng Trần Hoàn tại hội nghị “Làng nghề truyền thống Việt Nam” có nói: “Làng nghề thủ công Việt Nam là linh hồn là tinh hoa của văn hoá dân tộc”. Quả đúng như vậy, nghề thủ công Việt Nam có truyền thống quý báu từ lâu đời. Truyền thống ấy được gắn liền với những làng nghề, phố nghề và được biểu hiện bằng những sản phẩm thủ công truyền thống với những nét độc đáo tinh xảo và hoàn mỹ. Các sản phẩm của nghề thủ công truyền thống đều có một vị trí hết sức quan trọng trong đời sống văn hoá vật chất của mỗi người dân bởi vì nó xuất phát từ nhu cầu của người dân. Là sự kết hợp giữa sự sáng tạo với tài năng và lao động của nghệ nhân. Sự đa dạng về sản phẩm thủ công truyền thống đã góp phần tạo lên sự khởi sắc, đa dạng cho ngành nghề thủ công Việt Nam, đưa các làng nghề truyền thống trở thành một nhân tố quan trọng trong bảng màu văn hoá của dân tộc.

Chính bởi những giá trị lớn nên sản phẩm thủ công truyền thống có một vị thế rất quan trọng trong hoạt động kinh doanh du lịch. Đây là một trong những sản phẩm có sức hấp dẫn lớn đối với du khách, vừa mang lại lợi ích kinh tế vừa là công cụ để giới thiệu văn hoá, con người Việt Nam đến với bạn bè trên thế giới.

Trên đất nước ta suốt từ Bắc tới Nam có biết bao làng nghề truyền thống. Tên của những làng nghề gắn liền với những nét độc đáo riêng của sản phẩm. Nhiều làng nghề đã nổi tiếng trong lịch sử vì tài khéo léo, vì những sản phẩm có bản sắc riêng, kèm theo đó là cảnh quan, phong tục tập quán, lễ hội cũng rất đặc sắc của làng nghề. Thực tế đó đã từ lâu trở thành một bộ

phận không thể thiếu được của văn hoá dân gian làm phong phú thêm truyền thống văn hoá của dân tộc.

Trong hành trình du lịch văn hoá đi tìm các giá trị văn hoá tinh thần của vùng đất cổ phía Đông của thủ đô Hà Nội du khách sẽ bắt gặp một làng nghề mà từ lâu danh tiếng đã lưu truyền trong sử sách và trong đồng dao Việt Nam đó chính là làng nghề tò he Xuân La:

*“Tò he cụ bán mấy đồng
Con mua một chiếc cho chồng con chơi
Chồng con đánh hỏng thì thôi
Con mua chiếc khác con chơi một mình”*

Tò he là sản phẩm trò chơi dân gian độc đáo, nó vừa mang bản sắc, vừa mang tính khoa học. Tò he có tầm quan trọng trong cuộc sống học tập vui chơi rèn luyện tính thẩm mỹ giải trí của trẻ em. Những người tạo ra nó mặc dù chưa đủ mức nâng sản phẩm của mình lên hàng mỹ nghệ “vì sản phẩm không để được lâu” nhưng các sản phẩm này đã để lại cho người xem những tình cảm thắm đượm. Ngôn ngữ khôi trong các sản phẩm tò he giàu tính biểu cảm, tính nhịp điệu, mang nét gợi nhớ. Tò he thực sự là món ăn tinh thần rất gần gũi với người dân Việt Nam. Chính vì vậy có thể khẳng định tò he đáp ứng được nhu cầu của du khách khi họ muốn lưu giữ một sản phẩm nào đó khi đến Hà Nội – khi đến Việt Nam. Nhưng thực tế, hầu hết các doanh nghiệp du lịch thường chưa chú ý đến làng nghề này. Bên cạnh đó dưới các tác động của yếu tố kinh tế và nhu cầu sử dụng của người tiêu dùng dẫn tới làng nghề tò he có xu hướng mai một. Chính vì vậy, để lưu giữ bảo tồn và phát triển làng nghề thủ công truyền thống Tò he Xuân La, đưa sản phẩm làng nghề trở thành đối tượng tiêu dùng của khách du lịch là một việc làm cần thiết. Với lý do đó, là một sinh viên năm cuối khoa Văn hoá du lịch trường Đại học Văn hoá Hà Nội nên tôi chọn đề tài ***“Khai thác giá trị độc đáo của làng nghề Tò he Xuân La để phát triển du lịch”*** làm đề tài cho khoá luận tốt nghiệp của

mình. Do hạn chế về kiến thức và trình độ lý luận nên bài viết không tránh khỏi những thiếu sót, kính mong nhận được sự chỉ bảo, đóng góp ý kiến của các thầy cô giáo, các nhà nghiên cứu và các bạn.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.

Đối tượng nghiên cứu là làng nghề nặn Tò he Xuân La, đặc điểm tính chất giá trị của làng nghề và những giá trị của nó trong đời sống văn hoá kinh tế, đặc biệt là kinh tế du lịch đối với sự phát triển của làng.

Phạm vi nghiên cứu trong bài khoá luận này tập trung chủ yếu vào làng Xuân La xã Phượng Dực huyện Phú Xuyên Hà Nội (có mở rộng nghiên cứu trên phạm vi xã Phượng Dực và một số nơi tiêu thụ tò he trên cả nước, chủ yếu là thủ đô Hà Nội).

3. Mục đích nghiên cứu

Thông qua bài khoá luận này thì mục đích nghiên cứu tập trung vào:

Trước hết, nghiên cứu để tìm hiểu điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội, truyền thống lịch sử văn hoá và phong tục tập quán của người dân làng Xuân La từ đó thấy được những giá trị văn hoá độc đáo, những nét tiêu biểu đặc sắc của làng nghề mà sản phẩm tò he mang lại đối với người dân địa phương nói riêng và người dân Việt Nam nói chung. Thông qua đó thấy được giá trị to lớn của nó trong việc phát triển du lịch.

Nghiên cứu thực trạng nghề nặn tò he và sự phát triển du lịch trên cơ sở đó đề ra những giải pháp nhằm duy trì và phát triển nghề nặn tò he và đưa nó phát triển trong hoạt động du lịch.

4. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Viết về các làng nghề thủ công truyền thống và các hình thức trò chơi dân gian hiện nay đã có rất nhiều sách, báo, tạp chí và những bài nghiên cứu khoa học. Bên cạnh đó còn có một số học giả nổi tiếng như Tác giả Bùi Văn Vượng “Văn hoá Việt Nam tìm tòi và suy nghĩ”...và còn rất nhiều học giả

khác trong đó có đề cập rất nhiều đến làng nghề thủ công truyền thống Việt Nam như: gốm Bát Tràng, dệt lụa Hà Đông,... Trong khi đó làng nghề Tò he Xuân La mới chỉ được nhắc đến trên báo, tạp chí, với tính chất giới thiệu và đề cập tới một số khía cạnh nhất định của làng nghề. Tuy nhiên chưa có tác giả nào đề cập cụ thể đến làng nghề Tò he Xuân La như một số làng nghề kể trên và việc đưa du lịch vào làng nghề là hoàn toàn không có. Do đó việc nghiên cứu một cách khoa học, đầy đủ vấn đề này là một đề tài mới mẻ hấp dẫn.

5. Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện bài khoá luận này tôi đã thực hiện những phương pháp sau:

- Phương pháp tổng hợp tài liệu:

Tìm và thu thập những bài báo, tạp chí, phóng sự có nội dung liên quan đến đề tài làng nghề Tò he và tham khảo một số bài viết, các đề tài nghiên cứu về nghề và làng nghề thủ công truyền thống của một số học giả để phục vụ cho bài viết của mình.

- Phương pháp khảo sát thực địa

Khảo sát thực tế nghề nặn Tò he Xuân La một số mặt: lịch sử, kinh tế, văn hoá,...

- Phương pháp phỏng vấn: tiến hành gặp gỡ một số nghệ nhân, người dân làm nghề. Tìm hiểu một cách đầy đủ, đánh giá một cách khoa học về thực trạng, tiềm năng, và giá trị đích thực của Tò he để từ đó đề ra giải pháp gìn giữ một làng nghề trong hoạt động kinh doanh du lịch.

6. Bố cục

Ngoài phần mở đầu và kết luận, đề tài được chia làm 3 chương:

Chương 1: Giới thiệu chung về làng nghề và nghề làm Tò he Xuân La

Chương 2: Làng nghề Tò he Xuân La với sự phát triển du lịch

Chương 3: Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động kinh doanh du lịch tại làng nghề Tò he Xuân La

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1, Đào Duy Anh: Đất nước Việt Nam qua các đời, NXB Văn, Sử, Địa, Hà Nội (1958).
- 2, Nguyễn Chí Bền: Văn hóa dân gian Việt Nam những điều suy nghĩ (1991)
- 3, Phạm Ngọc Khuê: Đồ chơi dân gian Việt Nam, NXB Văn hóa nghệ thuật Hà Nội (1973).
- 4, Kỷ yếu hội thảo và phát triển làng nghề truyền thống Việt Nam, Hà Nội tháng 8 năm 2000.
- 5, Tô Ngọc Thanh: Làng nghề truyền thống và những vấn đề cấp bách đặt ra, Tạp chí Văn hóa nghệ thuật số 1 (1996).
- 6, Vũ Huy Phúc: Nhà nước và kinh doanh du lịch, NXB Văn hóa nghệ thuật, Hà Nội (1995).
- 7, Dương Bá Phượng: Bảo tồn và phát triển các làng nghề trong quá trình công nghiệp hóa hiện đại hóa, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội (2001).
- 8, Vũ Từ Trang: Nghề cổ nước Việt, NXB Văn hóa dân tộc (2001).
- 9, Bùi Văn Vượng: Làng nghề thủ công truyền thống Việt Nam, NXB Văn học nghệ thuật (2007).
- 10, Bùi Văn Vượng: Tinh hoa nghề nghiệp cha ông, NXB Văn hóa (1997).
- 11, Trần Quốc Vượng: Đôi lời về nghề thủ công Việt Nam, Hà Nội (1996).
- 12, Trần Quốc Vượng: Nghề thủ công truyền thống Việt Nam và các vị tổ nghề, NXB dân tộc, Hà Nội.

13, Trần Quốc Vượng: Về việc nghiên cứu phục hồi, phát triển các hội các ngành nghề truyền thống Việt Nam, Tạp chí Văn hóa nghệ thuật số 1 (1995).

14, Trần Quốc Vượng, Đỗ Thị Hảo: Làng nghề, phố nghề Thăng Long Hà Nội, Trung tâm triển lãm Văn hóa Nghệ thuật, Hà Nội (2000)

15, Trần Minh Yên: Làng nghề truyền thống trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa.